

Základní škola Moravská Třebová, Palackého 1351, okres Svitavy

Preventivní strategie školy

pro školní roky 2011 – 2014

Preventivní strategie školy pro školní roky 2011-2014

Cílem preventivní práce je diferencované působení na níže uvedené primární a sekundární cílové skupiny. Toto působení se realizuje prostřednictvím MPP.

Předpisy kterými se řídí PSŠ:

Školní řád – schválen k 1. 9. 2008

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy
-

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
- Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)
-

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)

Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení Č.j. 24 246/2008-6

Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018 č. 340 ze dne 10. května 2010.

Primární cílové skupiny

Strategie je zaměřena na **všechny žáky 1. – 9. ročníku základní školy**, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U **pedagogů** bude další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k méně zkušeným pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity budou směřovány k pracovníci, která zajišťuje činnost školního metodika prevence. Bude vysílána na podnětná školení k tématům primární prevence a její povinností bude informovat tým o závěrech školení, případně připravovat metodické materiály pro práci v třídních kolektivech.

Sekundární cílové skupiny

Rodiče a veřejnost

Cílem je aktivní zapojení rodiny i veřejnosti do prevence rizikových projevů chování. Jako prioritu si v této oblasti vyčleňujeme dostatečné informování rodičů o problémech školy, ale i o běžném životě školy. Některé akce školy budou přímo zaměřeny na tuto skupinu.

Cíle projektu

a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období 2011 - 2014 jsou:

- kladně působit na postoje a chování žáků
- vychovávat žáky ke zdravému životnímu stylu
- rozvíjet a podporovat jejich sociálních kompetence
- vzdělávat školního metodika prevence a pedagogické pracovníky školy

b) střednědobé

- vytvářet a distribuovat metodické materiály
- shromažďovat propagační materiály pro potřeby pedagogů
- zapojovat rodiny do života školy
- školní preventivní strategii aktualizovat ve školních vzdělávacích programech, v minimálním preventivním programu, ve školním řádu

- vhodně zařadit prevenci do aktivit mimo vyučování – kroužky, aktivity ŠD, školní exkurze a výlety

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- uplatnit specializované preventivní programy zaměřené na rizikové skupiny a jednotlivce
- během školního roku realizovat různá šetření, sběr dat, rozhovory, dotazníky k zjišťování sociální zralosti a odpovědnosti, schopnosti tolerance ve třídách, zvláště v problémových třídách

Cílem působení v oblasti prevence sociálně – patologických jevů je dítě, které odpovídá za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku, tedy jedinec:

- s posílenou duševní odolností vůči úzkosti a stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopný dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi, tj. schopný čelit tlaku reklamy, tisku a dalších médií, navazovat přátelské vztahy, zvládat nenásilně konflikty, schopný sebeovládání a asertivity, se zdravým sebevědomím
- schopný řešit, případně schopný nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek
- s dovednostmi, které vedou k odmítání všech forem a projevů sebeustrukce, agresivity a porušování zákonů
- aktivně přijímat zdravý životní styl (životospráva, sportovní a kulturní aktivity)

V oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže se zaměříme na tyto aktivity:

- násilí a šikanování
- záškoláctví
- kriminalita, delikvence, vandalismus aj. formy násilného chování
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- užívání návykových látek, **zejména alkoholu a běžných cigaret**, anabolik, medikamentů a dalších látek
- netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)
- divácké násilí
- komerční sexuální zneužívání dětí
- syndrom týraných a zneužívaných dětí
- sekty a sociálně patologická náboženská hnutí

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu budou pro nás prioritou tyto oblasti:

- **zvyšování sociální kompetence** – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- **posilování komunikačních dovedností** – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch a kritiku
- **vytváření pozitivního sociálního klimatu** – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- **formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám** – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast **přírodovědná** (např. části a funkce lidského těla)
- oblast **zdravého životního stylu** (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast **společenskovední** (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí jedince ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast **rodinné a občanské výchovy** (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí apod.)
- oblast **sociálně právní** (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast **sociální patologie** (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována na **1. stupni** v následujících předmětech:

Český jazyk

Prvouka

Přírodověda

Výtvarná výchova

Tělesná výchova

Způsoby realizace v jednotlivých ročnících

1. třída

- Osobní bezpečí - průběžně po celý rok ve všech předmětech a aktivitách
- Základní zásady mezilidské komunikace-průběžně ve všech předmětech a aktivitách, zejména při skupinových činnostech

- Vztahy v dětském kolektivu-průběžně ve všech předmětech, zejména v ČJ, PRV, TV - při kolektivních činnostech
- Každý člověk je jiný- sledování a respektování odlišností (PRV, ČJ, TV)
- Základní hygienické návyky - průběžně ve všech předmětech a činnostech
- Využití volného času květen
- Rodina, jako bezpečné místo - prosinec, duben (využití vánočních a velikonočních svátků v PRV, ČJ)

2. třída

- Lidské tělo TV – průběžně
- Zdraví a jeho ochrana TV – průběžně, PRV – popis částí těla
- Zacházení s léky PRV – hygiena, čistota – nemoc, úraz
- Režim dne ČJ sloh, PRV – lidé a čas – orientace v čase
- Vztahy mezi lidmi
- ČJ – divadla, výlety (hrady a zámky, projekty, skupinové práce), PRV
- Chování v krizových situacích - průběžně během roku

3. třída

- Pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti -PRV – člověk, lidské tělo, muž a žena; člověk, pečujeme o své zdraví
- Zdraví a jeho ochrana PRV – pečujeme o své zdraví – průběžně
- Lidé kolem nás - multikulturní výchova PRV – rodina a škola, člověk,
- Využívání volného času PRV – práce a volný čas
- Ochrana proti obtěžování cizí osobou - PRV – rodina, pečujeme o své zdraví

4. třída

- Lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími - formou rozhovorů, besed, výukových filmů
- Životospráva a důsledky nevhodných návyků - průběžně podle potřeb ve výuce
- Využívání volného času PŘ – průběžně, ČJ sloh
- Pojmy drogová závislost, sexuální výchova- informace v médiích, výukové programy
- Vztahy v dětském kolektivu- divadlo, výlety, skupinová práce – průběžně

5. třída

- Domov, rodina, důvěra, vztahy-průběžně v hodinách ČJ – formou rozhovorů, besed, VV – koláže
- Léčivé a návykové látky PŘ – srovnání, výroba léků, závislost
- Vztahy v dětském kolektivu-průběžně, společné akce – výlety, projekty, skupinové práce
- Komunikace - průběžně ve všech hodinách – prezentace prací, práce ve skupinách, řešení modelových situací, návštěvy muzeí, divadel, výstav, komunikace s dospělými lidmi
- Drogy a jejich vliv na organismus- PŘ– učivo o člověku, sbírání nejrůznějších informací v médiích, TV – správná životospráva, vliv drog na organismus,

- doping, ČJ
- Nebezpečí při komunikaci s cizími osobami - ČJ – průběžně (modelové situace a rozhovory)
- Sexuální chování, zneužívání -PŘ –zážitkové sezení s poučením, podle možností sledování výukového programu
- Krizová centra PŘ – průběžně podle potřeby a vyskytujících problémů (modelové situace, rozhovory, beseda, důležitá telefonní čísla)

Znalostní kompetence žáků

1.- 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají základní právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů

3.- 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.) je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky

Na **2. stupni** je těmto tématům věnován prostor zejména v Čj, OV, Tv, Ch, D, Př, na třídnických hodinách, průběžně.

Ročník:	Předmět:	Téma:	Znalostní kompetence žáků, případně výstupy, techniky nácviku, záměry dle věkové přiměřenosti
6.ročník	Ov,	Rodina	uvědomění si své pozice v rodině, nutnosti respektovat ostatní rodinné příslušníky
	Čj	Vypravování	Jak jsem se stal nástrojem šikany / obětí/
	Čjs		nácvik komunikačních dovedností všeho typu –

			ústní, písemné
	Tv		zná svůj zdravotní stav a uvědomuje si škodlivost účinků drog na lidský organismus
	Přírodopis	Čeledi rostlin	mákovité /mák-opium/, tabák
7.ročník	Dějepis	Zámořské objevy	kulturní drogy/alkohol, tabák/-jejich původ
	Ov	Vlast, národ	náznak rozlišení vlastenectví a nacionalismu
	Ov	Ochrana majetku, vandalismus	nácvik techniky odmítání, beseda se zástupcem Policie ČR
	Tv		žák si uvědomuje nutnost soutěžit za družstvo, vzhledem k jeho zátěži při sportu se učí odmítat společensky tolerované drogy
	Tv	LVZ	posilování morálně-volních vlastností, sebehodnocení
	Cizí jazyky	Reálie o anglicky mluvících zemích	žáci nacházejí společné a odlišné znaky sebe a různých ras, národností, etnik
8.ročník	Tv		učí se odmítat všechny drogy, vyhodnotí své postavení v družstvu
	Ov,	Člověk a citový život Hledání sama sebe	cvičení a techniky, které žáka přivedou k rozpoznání sebe sama i ostatních, uvědomování si svých kladů a záporů
	Ov	Právní vztahy	žáci jsou vedeni k právní odpovědnosti
	Přírodopis	Tělní soustava	žáci jsou seznámeni s vlivem drog na trávicí soustavu, na vylučovací a nervovou soustavu
	Chemie	Dělení směsí	škodlivost účinků alkoholu na organismus
	Přírodopis	Zásady správné životosprávy	žáci jsou vedeni k tomu, aby na základě zásad správné životosprávy hodnotili tu svou, případně ji začali postupně měnit
	Čj	Sloh - úvaha	Já před zrcadlem, Násilí ve společnosti
		K- centrum Svitavy	dopolední blok- prevence v oblasti drog
	Cizí jazyky	Dopis	motivace žáků k navazování kontaktů s vrstevníky celého světa
	Ov	Profesní orientace	beseda se zástupkyní Úřadu práce Svitavy
9.ročník	Tv		respektování soupeře, spoluhráče, opačného pohlaví, rasy, etnika, lidí s handicapem
	Tv	LVZ - následný	posilování sebekázně, soužití ve skupině – pracovní i volnočasové
		První pomoc	učí se reagovat na úraz, umí přivolat pomoc
	Ov	Občan v právních vztazích	žáci jsou vedeni k trestní odpovědnosti, jsou seznamováni s pojmenováním jednotlivých trestných činů týkajících se ubližování jiných osob
	Ov	Profesní orientace	žáci se učí orientovat na trhu práce, uvědomuje si

			své možnosti
	Chemie	Drogy, alkohol, kouření	žáci jsou seznamováni se škodlivostí kouření, s rozdělením drog podle účinků, s nebezpečím zneužívání některých léků
		Halogenové deriváty	žáci si uvědomují nebezpečí organických rozpouštědel pro lidský organismus

Metody a formy řešení dílčích aktivit

Program pro 1.- 9. ročník je zaměřen dle věkových odlišností, specifiky třídních kolektivů, úrovně myšlení na:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (např. formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci NE
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.- patologických problémů ve třídních skupinách
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.; účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotních, dopravních
- pravidelné sledování školní docházky, ověřování pravosti omluvenek, konzultace s ošetřujícími lékaři
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR)

Pracovníci školy

- aktuální informace pro všechny pedagogické pracovníky školy (pracovní porady, další vzdělávání pedagogických pracovníků, informační schůzky mezi pedagogy)
- seznámení s nejdůležitějšími poznatky a závěry ze seminářů, školení preventisty, vedení školy
- stálé pozorování žáků, diagnostika kolektivu ve třídě
- klidné prostředí

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek, na internetových stránkách školy
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů v rámci prevence
- seznámení rodičů s postupem školy v případě jednotlivých negativních skutků

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a školním preventistou, který je zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Využití dalších odborných institucí (PPP aj.).

Řešení přestupků

Porušování školního řádu týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce.

Jsou sledovány i další sociálně patologické jevy – šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd.. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči
3. jednání s rodiči a žákem na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění odboru SPOD / Městský úřad Moravská Třebová/, Policie ČR, Městská policie Moravská Třebová

Naše škola bude rozhodně klást důraz na prevenci, bude ale také dbát na to, aby se všichni žáci ve škole cítili bezpečně a mohli se pohybovat v klidném prostředí.

Personální zajištění prevence

Metodik prevence

- spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci, komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě

vzniklého problému dává podněty k možné nápravě.

- spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence.
- koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy
- hodnotí realizaci MPP

Pedagogové

- věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy
- provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhnou opatření.
- třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a další možné komunikace.

Ředitel

- sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů, sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.
- svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Hodnocení efektivity programu

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole budou i nadále využívány dotazníky, postřehy třídních učitelů, připomínky dětí a školní samosprávy, schránka důvěry, nově vytvořená anonymní schránka důvěry na internetových stránkách školy, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru.

Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je přizván pracovník PPP popř. ostatní odborníci.

Školní metodička prevence Mgr. Květa Štefková spolupracuje při plnění MPP s:

- vedením školy
- třídními učiteli
- vychovatelkami ŠD
- okresním a krajským koordinátorem
- PPP Svitavy
- dětským lékařem
- rodiči
- Policií ČR
- SPOD
- dalšími dle potřeby

Postupy při řešení jednotlivých patologických jevů Šikana (dle metodického pokynu č.j. 28275/2000-22)

1. rozhovor s žáky, kteří na šikanování upozornili
2. rozhovor s oběti
3. nalezení dalších vhodných svědků
4. individuální, případně konfrontační rozhovory svědků (NIKOLI KONFRONTACE OBĚTI A AGRESORŮ)
5. zajištění ochrany obětem
6. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
7. vytvoření zápisu

Brutální skupinové násilí vůči oběti (dle metodického pokynu č.j. 28275/2000-22)

1. překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. pokračující pomoc a podpora oběti
5. nahlášení policii
6. vlastní vyšetřování

První pomoc při otravě návykovými látkami

1. přivolat lékaře
  2. dostatek čerstvého vzduch
  3. opatřit informace o látce, která byla požitá
  4. pokud je při vědomí – došlo k otravě ústy
    - podat větší množství vody (případně s živočišným uhlím)
    - vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení
    - zabránit prochladnutí
    - zajistit nepřetržitý dohled
    - ošetřit případná poranění
    - zjistit informace o požitě látce a předat je lékaři
- je při vědomí pokud** – k otravě došlo nitrožilní cestou nebo vdechnutím
- zajistit maximálně možný dostatek čerstvého vzduchu
  - zabránit prochladnutí
  - zajistit nepřetržitý dohled
  - ošetřit případná poranění
  - zjistit informace o požitě látce a předat je lékaři
- při bezvědomí** – nikdy nepodávat nic ústy a nesnažit se vyvolávat zvracení
- položit postiženého do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk

- sledovat dýchání – při zástavě dechu uvolnit dýchací cesty a zahájit dýchání z úst do úst
- zabránit prochlazení
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná poranění
- zjistit /pokud možno/ informace o požití látky a předat je lékaři

Záškoláctví (dle metodického pokynu č.j. 10 194/2002-14)

1. při neomluvené a zvýšené omluvené nepřítomnosti informuje třídní učitel ředitele školy
2. ověří věrohodnost omluvené nepřítomnosti
3. neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka ředitel školy a třídní učitel formou pohovoru, zde projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem, třídní učitel provede zápis z pohovoru, zákonný zástupce podepíše a obdrží kopii zápisu. Odmítnutí převzetí se do zápisu zaznamená.
4. při počtu nad 10 neomluvených hodin svolává ředitel školy školní výchovnou komisi – ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, zástupce orgánu sociálně- právní ochrany dětí, školní metodik prevence. O průběhu a závěrech jednání školní výchovné komise se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamenává.
5. neomluvená nepřítomnost žáka nad 25 hodin – ředitel školy zašle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálněprávní ochrany dětí
6. při opakovaném záškoláctví v průběhu školního roku je třeba postoupit druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže. Kopie hlášení bude zaslána příslušnému SPOD

Šikana

Definice pojmu

Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.

Dominantní znak šikany – **bezmocnost oběti.**

Neoddělitelnou součástí problému je **skupinová dynamika.**

Varovné signály šikany pro rodiče

- dítě nemá kamaráda
- nechce jít do školy
- střídá různé cesty do školy a ze školy
- ztráta chuti k jídlu, neklidný spánek
- ztráta zájmu o učení
- výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí

- žádá peníze, často „ztrácí“ své věci
- přichází domů vyhladovělé, s potrhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřeniny, modřiny, popáleniny)
- je nečekaně agresivní vůči sourozencům
- trpí zdravotními potížemi (bolesti hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované)
- zdržuje se většinou stále doma

Co tedy dělat?

Připusťme, že několik výše uvedených signálů ve vás vzbudí určité podezření, že by mohlo jít o šikanování vašeho dítěte. Znovu podotýkáme, že ideální stav nastane, když se vám dítě svěří. Pochvalte ho, povzbudte, rozptylte jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzvedněte naopak jeho sílu a odvalu sdělit tyto závažné skutečnosti. Přesvědčte ho, že mu chcete pomoci a to potom musíte dodržet. Vyslechněte vaše dítě, dejte najevo, že jeho informace berete vážně (i když se vám mohou zdát malicherné či nepodstatné). Odložte veškerou práci, není nic důležitějšího, než situace vašeho dítěte. Poskytněte dítěti veškerou podporu. Pochopitelně, že odlišíte např. běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany.

Konkrétní kroky

- Zjistěte přesně – pozor – „nevyslychejte jako vyšetřovatel“ – co, kdy, kde se odehrávalo, kdo další byl přítomen.
- Společně vytipujte svědky, kterým dítě ještě důvěřuje, o kterých ví, že nestojí na straně agresora a věří, že mu mohou pomoci.
- Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce).
- Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjeďte na chatu, chalupu či k prarodičům.
- Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte je doma, ale pozor – pečlivě zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
- Znovu dítě ubezpečujte, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvíte s ním více než dříve.
- Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sami sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.

INFORMACE PRO RODIČE O TOM, JAK POZNÁM, ŽE MOJE DÍTĚ PIJE ALKOHOL NEBO BERE DROGY?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?
- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?

- Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestal trávit čas se starými kamarády? Přáteli se s dětmi, které se Vám nelíbí? Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
- Máte pocit, že se Vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
- Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
- Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?
- Zdá se být méně soustředěný?

DOPORUČENÍ RODIČŮM, JEJICHŽ DÍTĚ MÁ PROBLÉMY S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

Co dělat?

Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře**. Používání drog není trestné, a dítěti proto žádný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.

Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii.

Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující braní drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch, ještě neznamená, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.

Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá z hlediska rodičů nesmysly a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné.

Vyslechnout dítě ale ještě neznamená přistupovat na jeho stanovisko.

Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**

Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.** Určitou

základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.

Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.

Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky. To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně).

Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.

Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti. To má pro překonání problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si povídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i změně prostředí.

· **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte ("nelíbí se nám, že bereš drogy") a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu ("vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě"). Je to těžké, je to však nutné. Stejně **nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.

Spolupracujte s dalšími dospělými.

Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojení s tím rodičem, který mu právě víc povolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi.

Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.

Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.

Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.

Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá. V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.

Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo "tough love". V češtině to znamená "tvrdá láska". Myslí se tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

Čemu se vyhnout? Co by člověk v těchto těžkých situacích rozhodně neměl dělat? / rady odborníků – psychologů, psychiatrů/

- **Nepopírejte problém.** Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na návykové látce.
- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojence.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost našťestí často ano.
- Nehleďte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence dítěte** zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují.
- **Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti,** zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil. Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec.
- **Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho.** S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho "kamarádi", kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníze a cenné předměty. Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že ukradený majetek slouží špatné věci - totiž rozvoji závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu dojde stejně.
- **Nedejte se vydírat.** Vyhrožování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů. Ano, všechna tato rizika u závislých na drogách existují. Tím, že rodiče pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.
- **Nevyhrožujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.**
- **Vyhněte se fyzickému násilí.** Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živí v dítěti pocit ukřivděnosti, vede k sabotování snah rodičů a k útěkům.
- **Nejednejte chaoticky** a impulzivně.
- **Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou,** případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí. Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- **Do nekonečna neustupujte.** Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný. Nedělejte zbytečně "dusno". Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě přitažlivější.

- **Nezabouchněte dveře navždy.** I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.
- Neztrácejte naději. **Vaším tichým spojencem je přirozený proces zrání.** I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.

.....
metodička prevence

.....
výchovná poradkyně

.....
ředitel školy

V Moravské Třebové dne 12. 9. 2011.

